

ΤΟΥ ΘΑΝΟΥ Π. ΝΤΟΚΟΥ

Το σημερινό διεθνές σύστημα είναι αυξανόμενα πολύπλοκο, ασταθές και σε περίοδο μετάβασης και η ανάγκη καλύτερης κατανόησης των εξελίξεων καθίσταται επιτακτικότερη. Είτε συμφωνούμε ιδεολογικά είτε όχι (και ασφαλώς, πέραν των πολλών θετικών συνεπειών, υπάρχουν και αρνητικές που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο αποτελεσματικότερης διαχείρισης), ζούμε σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, με συνεχή συρρίκνωση των αποστάσεων και αύξηση της αλληλεξάρτησης, με αποτέλεσμα το «φαινόμενο της πεταλούδας» (η κίνηση των φτερών μιας πεταλούδας στη Βραζιλία προκαλεί έναν κυκλώνα στο Τέξας) να γίνεται συχνότερα αισθητό. Το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) και «ΤΑ ΝΕΑ» ξεκινούν μια συνεργασία για τη δημοσίευση μιας σειράς αφιερωμάτων σε μεγάλα διεθνή ζητήματα. Ειδικοί επιστήμονες, με έμφαση στη νεότερη γενιά, θα παρουσιάζουν τις απόψεις τους σε θεματικές όπως το αναδυόμενο διεθνές σύστημα, ο νέος ρόλος του ΝΑΤΟ, τα ζητήματα ασφαλείας στην Ασία, οι σχέσεις Δύσης - Ρωσίας, τα προβλήματα ασφαλείας στη νότια γειτονιά της Ευρώπης, οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των fake news στις διεθνείς σχέσεις. Στόχος των αναλύσεων θα είναι η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, η εκτίμηση των μελλοντικών εξελίξεων και, κατά περίπτωση, η αξιολόγηση των άμεσων ή έμμεσων συνεπειών για τα ελληνικά συμφέροντα.

ΝΕΑ ΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

↓
Τη Δευτέρα

Η παγκοσμιοποίηση, ο Τραμπ και η Κίνα

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ Ν. ΤΖΟΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Θάνος Π. Ντόκος είναι γενικός διευθυντής στο ΕΛΙΑΜΕΠ

Από πολλές απόψεις, οι πρόσφατες κρίσεις της ΕΕ αποτελούν μια κρίση στη σχέση μεταξύ του πυρήνα και της περιφέρειάς της. Η περιφέρεια της ΕΕ εξακολουθεί να αποτελείται από ανομοιογενή κομμάτια που δεν έχουν καταφέρει να ομογενοποιηθούν και να αφομοιωθούν πλήρως, παρότι βασικό όραμα της ΕΕ ήταν – και παραμένει – η μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων και η επίτευξη σύγκλισης. Οι αναδιανεμητικές και αντισταθμιστικές πολιτικές της ΕΕ, που θα έπρεπε να θωρακίσουν τις περιφέρειες και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για μια πραγματική σύγκλιση, οικονομική και κοινωνική, αλλά και μια σύγκλιση ταυτοτήτων, έχουν αποδειχθεί αδύναμες. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι πολλαπλές κρίσεις της ΕΕ γίνονται περισσότερο αισθητές στην

περιφέρεια – είτε αυτές έχουν προκληθεί από λάθος εθνικούς ή ευρωπαϊκούς χειρισμούς και πολιτικές είτε οφείλονται σε εξωγενείς παράγοντες και στη δυναμική των παγκόσμιων εξελίξεων. Είτε, τέλος,

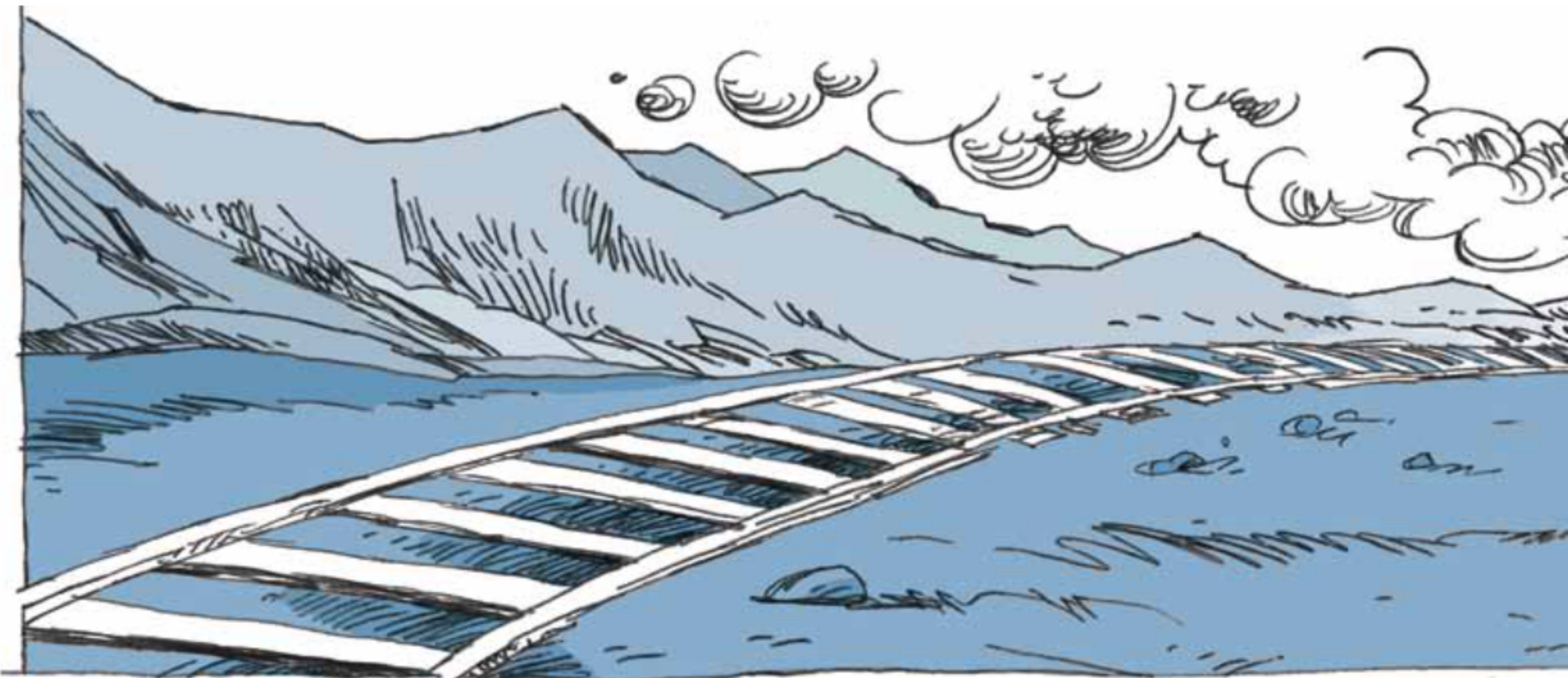
ΤΗΣ ΣΤΕΛΛΑΣ
ΛΑΔΗ

συχνά σε έναν συνδυασμό και των δύο (π.χ. κρίση της ευρωζώνης, μεταναστευτική κρίση). Αυτό που έχει υποτιμηθεί, όμως, είναι ότι οποιαδήποτε αρνητική εξέλιξη στην περιφέρεια επηρεάζει άμεσα τον πυρήνα,

τη συνοχή του, την εικόνα του και εντέλει τη γεωπολιτική σημασία της ΕΕ. Γι' αυτό άλλωστε και μια λύση που θα βασίζεται μόνο στην επίτευξη συμφωνίας εντός του γαλλο-γερμανικού άξονα και που δεν θα αφουγκράζεται την απουσία και την αλλαγή του κλίματος στην περιφέρεια θα είναι επισφαλής και βραχυχρόνια.

Δύο είναι τα ενδεχόμενα σενάρια για το μέλλον της Ευρώπης στην παρούσα χρονική στιγμή. Το ένα αισιόδοξο και το άλλο απαισιόδοξο, αλλά και τα δύο εξίσου πιθανά. Το πρώτο είναι ότι οι πρόσφατες κρίσεις της ΕΕ θα οδηγήσουν σε περαιτέρω ολοκλήρωση, μέσω μεταρρυθμίσεων των θεσμών της ΕΕ αλλά και μέσω της ταυτόχρονης μείωσης των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των κρατών-μελών της. Η κατεύθυνση θα πρέπει να είναι η ομοσπονδιοποίηση της ΕΕ. Μια ομόσπονδη Ευρώπη όμως δεν μπορεί να είναι μια συγκεντρωτική και υδροκέφαλη

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΕΡΝΑΕΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου σηματοδότησε την έναρξη μιας νέας (τότε) τάξης πραγμάτων. Βασικά χαρακτηριστικά της ήταν: η αδιαμφισβήτητη πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ ως μόνης υπερδύναμης, σχετική σταθερότητα στο διεθνές σύστημα, διασπορά των αξιών της φιλελεύθερης δημοκρατίας, πολυδιάσπαση της ισχύος από το κέντρο των εθνικών κυβερνήσεων σε διεθνή, υπερεθνικά και τοπικά δίκτυα (οργανισμών, ειδικών, επιχειρήσεων, αγορών, μέσων ενημέρωσης) και εμφάνιση του Διαδικτύου ως καταλύτη παγκοσμιοποίησης. Η απόλεια του διπολισμού απελευθέρωσε δυνάμεις – εθνοτικές και θρησκευτικές συγκρούσεις, ταυτοτικές αναζητήσεις, επενδύσεις, κινήματα και ατομικές αξίες – που επί δεκαετίες καταπιέζονταν από την υπαρξιακή απειλή του ανταγωνισμού των δύο υπερδυνάμεων.

Αυτή η μεταψυχροπολεμική τάξη πραγμάτων κλείνει τον κύκλο της. Είναι μάλλον σίγουρο ότι η διαχείριση των επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου – με τους πολέμους σε Αφγανιστάν και Ιράκ, την αποξένωση της Ρωσίας, την αποσταθεροποίηση της Μέσης

ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ
ΓΕΡΟΛΑΜΟΥ

Ανατολής και τη δημιουργία ζωτικού χώρου για το Ισλαμικό Κράτος – έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη σταδιακή αμφισβήτηση του ηγετικού ρόλου των Ηνωμένων Πολιτειών. Ταυτόχρονα, η αρχιτεκτονική του Διαδικτύου – η άναρχη φύση του, η λειτουργία των κοινω-

νικών μέσων, η παράκαμψη παραδοσιακών φίλτρων ανάλυσης και επαλήθευσης, όπως οι επαγγελματίες δημοσιογράφοι – συγκλονίζει τα θεμέλια τόσο των δυτικών κρατών όσο και του διεθνούς συστήματος συνολικά.

Ωστόσο, ο πλέον κρίσιμος παράγοντας αποσταθεροποίησης είναι η κρίση ταυτότητας, θεσμών και της ιδιότητας του πολίτη στο εσωτερικό των δυτικών κρατών: παρόλο που πολλοί στην αγροτική περιφέρεια εξακολουθούν να ταυτίζονται με τα σύμβολα του έθνους-κράτους (στο οποίο οφείλεται εν μέρει η νίκη του Brexit και του Τραμπ), σημαντικά τμήματα της κοινής γνώμης της Δύσης – ειδικά σε πολυπολιτισμικές και μητροπολιτικές περιοχές – βρίσκονται σε ένα ιδιότυπο ταυτοτικό limbo: έχοντας «επενδύσει» στην παγκοσμιοποίηση ή σε υπερεθνικά σχήματα όπως η ΕΕ, η αφοσίωσή τους σε εθνικά αφηγήματα υποχωρεί· ελλείψει άλλου συνεκτικού στόχου (ή ορατού εχθρού) αναζητούν την ολοκλήρωσή τους μέσα από

Η ΚΡΙΣΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ